

Mette Frederiksens tale ved Det Udenrigspolitiske Selskabs 75-årsjubilæum

Taler

Mette Frederiksen
Statsminister

Dato

29. oktober 2021

Sted

FN Byen, København

Omstændigheder

Det Udenrigspolitiske Selskab er en privat forening, der arbejder for at fremme interessen for udenrigspolitiske spørgsmål i Danmark. Selskabet blev stiftet af erhvervs- og modstandsmand Ole Lippmann i 1946.

Tak for invitationen – og tak for ordet. Stort tillykke med det flotte jubilæum.

Jeg vil bruge anledningen til at folde den udenrigspolitiske situation ud. Og selvfølgelig også give mit bud på, hvor det stiller Danmark og dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Og det kan siges kort. Danmark skal kendes som en samarbejdspartner, der:

Ikke alene forlader sig på håb og drømmerier. Vi skal turde at lægge hånden på kogepladen. Og tage det nødvendige ansvar – også militært. Er fuldtønt engageret i det internationale regelbaserede samarbejde. I multilateralismen. Et Danmark i hjertet af EU. I hjertet af NATO. Og der er til at stole på. Vi er det, vi siger, at vi gerne vil være.

Sådan kendes vi i dag.

Og det er adgangsbilletten til, at vi også fremover kan spille en større rolle på den internationale scene, end vores størrelse tilsiger.

Løfte vores globale ansvar. Til gavn for danskerne og danske interesser. Og for globale udfordringer.

* * *

Verden har forandret sig markant, siden Det Udenrigspolitiske Selskab blev stiftet for 75 år siden.

Anden Verdenskrig var netop slut. Europa lå i ruiner. Rusland rykkede frem fra Øst. Danmark var med til at stifte først FN. Og derefter NATO. Og senere begyndte det europæiske fællesskab for alvor at tage form.

Årene efter Anden Verdenskrig var kendetegnet ved en beslutsomhed og en meget stærk handlekraft. En bevidsthed om, at Danmark trods vores størrelse kunne gøre en forskel i verden.

I mine øjne blev stenene allerede dengang lagt til den udenrigspolitik, som Danmark har ført lige siden: aktivt engagement i verden. Præcis som jeres motto lyder.

FN Byen. Den imponerende bygning, som vi står i her, er et vidnesbyrd om Danmarks klare opbakning til multilateralismen igennem mere end et halvt århundrede.

I dag er FN's verdensmål en del af ordforrådet hos mange danskere – ikke mindst børn og unge. Bredt i Danmark har vi taget dem til os – kommuner, virksomheder og borgere.

Og tænk, at vi i hjertet af København huser et af verdens største FN-hovedkvarterer – med 11 agenturer og mere end 2.000 medarbejdere fra hele verden.

* * *

Under den kolde krig var udfordringerne meget konkrete. Skarpe kontraster: konflikten mellem demokratiet og diktaturet. Jerntæppet. Våbenkapløbet. Risikoen for atomkrig.

Jeg blev selv politisk aktiv i starten af 90'erne. På tærsklen til det måske mest optimistiske årti i verdenshistorien. Muren var faldet. Europa genforenet. Totalitarismen besejret.

I Sydafrika blev apartheidregimet overvundet efter Mandelas retfærdige kamp for ligestilling mellem sorte og hvide.

Og efter den forfærdelige borgerkrig i det tidligere Jugoslavien, hvor det internationale samfund ikke levede op til sit ansvar, fandt det nye globale verdenssamfund sine ben i en mere aktivistisk udenrigspolitik.

Forandringens vinde blæste. Der var optimisme og fremskridt. En tro på, at menneskerettigheder og demokrati var kommet for at blive.

Globaliseringen og nye teknologier buldrede derud af. Godt, tænkte vi. Den gamle verden var slut.

Men sandheden var som bekendt ikke så simpel.

Der var også skyggesider. Uligheden voksede. Mange oplevede også globaliseringens bagside. Udflytning af arbejdspladser. Integrationsproblemer. Skattely. Skattespekulation. Mangel på solidaritet.

Og så kom 11. september. Det grusomme angreb på USA, på demokratiet og friheden. En brat opvågning, der beviste, at historien ikke var slut alligevel. At vi kunne rammes i hjertekulen af vores samfund. At kampen for vores værdier og demokratiet ikke var ovre.

Og at det i udenrigspolitik *ikke* er nok at tro og håbe. At modet til at handle er afgørende. Også når det er svært.

* * *

Så hvor står verden så nu?

Jeg kunne fremhæve mange tendenser, som vil præge verden de kommende år. Techgiganternes stigende magt. Den demografiske udvikling.

Men lad mig pege på de tre områder, som jeg mener, er de væsentligste.

1) For det første: klimakrisen. En dybt bekymrende og alarmerende udvikling, som allerede nu påvirker mennesker mange steder. Og det bliver kun værre.

Den seneste IPCC-rapport viser, at den globale gennemsnitstemperatur vil stige markant de kommende 20 år.

Konsekvenserne er mere ekstremt vejr, flere oversvømmelser, mere tørke og en større afsmeltning af permafrosten.

Klimakrisen er tæt forbundet til politiske, økonomiske og migrationsmæssige problemer.

Klimaforandringerne kommer til at forværre eksisterende konflikter i verden. Og vil utvivlsomt også skabe helt nye, hvis vi ikke gør noget.

På trods af de globale ambitioner om at bremse klimakrisen, er vi langt fra at vende udviklingen. De reduktionsmål, som verdens lande har meldt ud, er på ingen måde tilstrækkelige. Alle skal gøre mere end i dag.

2) Samtidig ser vi en magtforskydning i verdensøkonomien. Først og fremmest mod øst.

Allerede i dag tegner Asien sig for tre ud af seks af verdens største økonomier.

I 2035 forventes halvdelen af verdens befolkning at bo i Asien. Og regionen vil stå for over 40 procent af det globale BNP.

Kina har længe haft kurs mod at indhente USA som verdens største økonomi.

Kina og Indien har overhalet Canada og Italien blandt verdens største økonomier.

Og når Brasilien på et tidspunkt får gang i væksten, risikerer også Frankrig og Storbritannien at blive overhalet økonomisk.

Det giver en ny dynamik, som vi skal forholde os til på godt og ondt.

Den økonomiske forskydning påvirker også det sikkerhedspolitiske billede.

3) Også den geopolitiske og militære balance i verden ændrer sig.

Kina er i færd med en massiv militær oprustning – ikke mindst af den kinesiske flåde, som udbygges og moderniseres.

USA er heldigvis fortsat verdens førende militære magt. Men både Kina og Rusland rykker med hver sit udgangspunkt hastigt fremad.

Kina er en kompleks størrelse på den internationale scene. På én og samme tid en konkurrent, en partner, for eksempel på klima, og en systemisk rival.

Vi ser lige nu, at USA i stigende grad retter sit fokus mod Asien. Og det diskuteres, hvad det vil betyde for os i Europa.

Men man misser let pointen: Det er godt for Europa, at USA engagerer sig i Asien.

Det er i vores helt klare fælles interesse.

Faktisk mener jeg, at vi alle skal orientere os mere mod Asien. Den markante økonomiske og politiske udvikling, som sker her, giver muligheder, men potentielt større udfordringer for os. Vi skal passe på med at være naive.

* * *

Alle disse globale tendenser udfordrer Danmark.

Vores sikkerhedspolitiske virkelighed er grundlæggende forandret.

I vores eget nærområde i Østersøregionen. Hvor Rusland opruster militært og agerer meget aggressivt. Og i Arktis, hvor Rusland genåbner gamle baser.

I dag er sikkerhed ikke kun et spørgsmål om krudt og kugler. Det gælder i dag nærmest alt i vores hverdag.

I særdeleshed teknologi.

Der er brug for et stærkere modsvar mod dem, der bruger teknologi og cyber til at angribe os. Spionerer mod os. Bevidst spreder desinformation. Eller påvirker demokratiske valghandlinger.

Vi står over for en ualmindelig stor og kompliceret opgave med at forme teknologiudviklingen i en ansvarlig, demokratisk og sikker retning. Der er ingen, som har taget ansvar endnu.

Vi har set uhyggelige forsøg på at fordreje den offentlige samtale og påvirke den demokratiske proces.

Det, der engang bare var teknologi, er nu også sikkerhedspolitik.

* * *

Sikkerhed handler også om klima. Om sundhedsberedskab og pandemibekæmpelse, om migration og flygtningepolitik.

Dertil kommer terror. Ekstremisme og radikalisering er fortsat en alvorlig trussel i Danmark og Europa. Ikke mindst fordi den kommer indefra.

Endelig handler sikkerhed også om selve robustheden af vores samfund. Beskyttelsen af kritisk infrastruktur. Forsyningsikkerhed og værdikæder.

Et konkret eksempel: Verdens største producent af såkaldte halvledere – som bruges i computerchips – ligger i dag på Taiwan.

Det seneste år har der været en global mangel på disse halvledere. Det er allerede blevet kaldt en ny oliekrise. Og her står Vesten alt for sårbart.

Det er en udfordring, som hverken USA eller Europa kan tackle alene. Vi er nødt til at arbejde sammen om at opbygge værdikæder, der gør os mere uafhængige.

Så sagt med andre ord: Vi står over for en mangfoldighed af udfordringer og trusler. De velkendte, klassiske trusler træder atter frem. Nye kommer til. Teknologien og globaliseringen væver det hele sammen.

* * *

Og samtidig er vores værdier under stadig større pres.

Rundt om i verden vinder nye autoritære tendenser frem.

Vi ser systemer og politiske ledere, der helt grundlæggende ikke anerkender værdien af en regelbaseret verdensorden, af demokrati og af menneskerettigheder.

Alle ved, at det regelbaserede internationale samarbejde er under pres. Og mange steder ser vi, at individets rettigheder trædes under fode.

Også her i Europa. Noget så fundamentalt som retsvæsenets uafhængighed udfordres. Og kvinders ret til at bestemme over egen krop er igen til diskussion.

* * *

I alt dette skal vi huske på vores skæbne- og værdifællesskab mellem Europa og USA.

Jeg tror ikke, at nogen er i tvivl om, hvad jeg mener: USA er Danmarks vigtigste allierede. Præcis som det var for 75 år siden, da Det Udenrigspolitiske Selskab blev stiftet.

Det er ikke kun, fordi USA i kraft af NATO er garanten for danskernes sikkerhed. Fordi USA er Danmarks største samhandelspartner uden for EU. Eller på grund af vores arktiske naboskab.

Verden har brug for et stærkt USA. Som står vagt om vores fælles værdier – demokrati, frihed og menneskerettigheder.

Danmarks og Europas samarbejde med USA giver ind imellem anledning til debat.

Vi så det under Trump. Vi så det i forlængelse af den svære exit fra Kabul i august. Og på bagkant af uenighederne mellem Frankrig og landene bag det nye

forsvarssamarbejde i Asien.

Debat skal der være plads til.

Men vi må ikke bedømme vores forhold til USA ud fra et øjebliksbillede. Aldrig. Der skal ikke være et A4-ark imellem Europa og USA.

USA har i årtier været vores vigtigste allierede. Sådan skal det også være i fremtiden. Vi må aldrig glemme det store perspektiv.

Sagt med andre ord: Enkelte begivenheder må ikke udfordre vores sammenhold. Vi må ikke spænde ben for os selv og fokusere på det, der skiller os. Der er langt mere, som samler. Vores sammenhold og solidaritet er det, der gør os stærke.

Det handler i mine øjne ikke om at vælge mellem et tæt samarbejde med Europa og et tæt samarbejde med USA. Det er en falsk modsætning.

Det er ikke et enten-eller. Det er et både-og.

Vi kan – og skal – styrke europæisk ansvar i NATO. Og vi kan – og skal – styrke amerikansk engagement i europæisk sikkerhed.

Lad mig i den forbindelse minde om, at præsident Biden har bekræftet USA's utvetydige opbakning til NATO's artikel 5 – musketereden – der er så vigtig for os. ”*En hellig ed*” var præcis de ord, han brugte.

Kun sammen med USA kan vi løse de store udfordringer på teknologi og på handel. Med udvikling af fælles standarder og regulering, en bæredygtig, fair og gennemsigtig international handel og forsyningsikkerhed.

Det er nu det gælder.

Og jo mere vi tøver. Jo mere tid vi spilder på at så tvivl om nødvendigheden af dette fællesskab. Des mere plads giver vi til de systemiske konkurrenter, der træder stadig tydeligere frem. Og de spilder ikke tiden.

* * *

Så hvordan skal Danmark så forholde sig til denne totalitet af udfordringer og trusler?

Som jeg sagde indledningsvis. Danmark skal kendes ved tre ting:

Vi handler og gør en forskel. Vi tør at lægge hånden på kogepladen, når det gælder.

Vi bakker op om det internationale samfund og samarbejder med nye partnere og allierede. Danmark er i hjertet af EU og i hjertet af NATO.

Vi er til at stole på. Vi er dem, vi siger, vi er.

Men lad mig sætte nogle flere ord på.

For det første ligger det ikke til os at forlade os på håb og drømmerier.

Udenrigspolitik er konkret handling og konkrete løsninger.

Udenrigspolitik er ikke kun diplomati. Det er også at lægge hånden på kogepladen.

* * *

Et godt eksempel er den rolle, vi spiller for den globale klimapolitik.

Danmark går forrest i verden. Både fordi vi kan. Fordi vi har en særlig forpligtelse. Og fordi det åbner store muligheder for dansk erhvervsliv.

Lige nu er vi i slutspurten frem mod COP26. Det er ikke tilfældigt, at Danmark er blevet tildelt en vigtig rolle af det britiske formandskab.

Vi viser, at en ambitiøs grøn omstilling ikke er på bekostning af velfærd, arbejdspladser og vækst. Men det stik modsatte.

Vi engagerer os i grønne løsninger globalt. Vores strategiske grønne partnerskaber giver os en unik mulighed for at samarbejde med nogle af de største udledere i verden.

Tag Indien, hvor jeg netop har været. Og hvor der er stor appetit på danske

grønne løsninger.

Som premierminister Modi siger: ”Denmark has the skills, India has the scale”.

Prøv lige at overveje, hvad det vil betyde for den globale CO2-udledning, hvis Indien lykkes med den grønne omstilling.

Og tænk, at danske løsninger er en del af den ligning. Dét er at gøre en reel forskel. Det er global indflydelse.

* * *

Se også på sikkerhedspolitikken.

Vi har en stærk tradition for at være til stede i verden. Også militært. Vi stiller op, når der er brug for os.

Vi har kommandoen for NATO's rådgivningsmission i Irak.

Vi er dybt engagerede i kampen mod terror i Sahel i Afrika. Vi tager aktivt del i indsatsen imod pirateri i Guineabugten.

* * *

For nylig har vi oplevet, at den kedelige exit fra Afghanistan har givet anledning til refleksion.

Var den danske indsats forgæves? Skal Danmark undlade at engagere sig i verdens brændpunkter?

Både spørgsmål og svar er forsimplet.

Læren af Afghanistan må i mine øjne aldrig blive, at vi skal engagere os mindre. Tværtimod.

Den eneste måde at sikre vores demokrati og danske værdier – Danmarks tryghed og sikkerhed – er, at tage ansvar.

* * *

Migration er et tredje eksempel.

I løbet af de næste ti år vil Afrikas befolkning vokse med en femtedel. Og frem mod 2050 forventes tæt på en fordobling i forhold til i dag.

Helt forståeligt er det mennesker, der drømmer om at skabe et godt liv – også uden for deres eget kontinent.

Men irregulær migration er ikke løsningen, hverken for dem eller os.

Flygtningekrisen i 2015 er blevet udlagt som noget særligt. Det tror jeg, er en forkert udlægning. Der er et voldsomt pres på Europas grænser. Europa kan ikke holde til det pres.

Det nuværende asylsystem er ikke alene dysfunktionelt. Det er også inhumant og uretfærdigt.

Siden 2014 er mere end 20.000 mennesker omkommet eller meldt savnet i Middelhavet. Endnu flere har været udsat for tortur, overgreb og vold på rejsen til Europa.

Kyniske bagmænd og menneskesmuglere udnytter andres ulykke. Og samtidig svigter vi dem, der har mest brug for hjælp.

Derfor har regeringen foreslået et grundlæggende opgør med det nuværende asylsystem. Jeg fornemmer, at andre begynder at se det på samme måde.

Vi vil styrke det internationale samarbejde om flygtninge. Og arbejde for at fjerne rødderne til problemet. Mere hjælp til nærområderne.

Evner vi at mindske den spontane asyltilstrømning, så kan vi også i højere grad tage imod kvoteflygtninge.

I mine øjne er, det det eneste ansvarlige, bæredygtige og humane svar på en alvorlig global udfordring. Vi er i gang. Vi har idéerne. Der er modstand. Men vi har modet til at gå forrest.

Det andet element, der kendetegner dansk udenrigspolitik er, at vi helhjertet engagerer os i det forpligtende internationale samarbejde.

Hvor spillereglerne er ens for alle. Hvor alle har en stemme og kan komme til orde – også små lande som Danmark.

Danmark er i hjertet af EU og i hjertet af NATO.

Svaret er ikke *mindre* internationalt engagement og samarbejde. Men *mere*. Mere og bedre.

* * *

Ikke mindst i EU.

En fantastisk succeshistorie. Et enestående fællesskab bygget på stærke værdier.

Menneskerettigheder. Demokrati. Bæredygtighed. Ligestilling. Respekten for retsstaten og for menneskers værdighed.

Det er vores arv – det, som definerer os, og som Europa står for i verden. De går helt tilbage til Oplysningstiden. Og de har igennem århundreder forenet Europa og USA.

Værdierne udgør selve fundamentet for vores samfundsmodel.

EU's indre marked har gjort os velstående. Vi har haft et forspring på viden og velstand. Derfor er vi relevante.

Og hvis vi skal forblive relevante. Så skal vi sætte turbo på at udvikle de løsninger, som vi ved, at skal leve af i fremtiden.

Vi skal bruge den økonomiske genopretning efter corona-krisen til at rykke. På grøn omstilling. Ny teknologi. Digitalisering. Det er kernen i fremtidens økonomi.

* * *

Lige nu er en vigtig debat i gang om, hvilken rolle EU og Europa skal spille fremover.

EU er det naturlige ankerpunkt for en lang række af de udenrigspolitiske udfordringer, som vi skal tackle de kommende år.

Når vi ønsker at sikre, at techgiganterne understøtter og ikke undergraver den demokratiske samtale.

Når vi skal bekæmpe skattely og fremme en mere rimelig beskatning af de store multinationale selskaber.

Når vi ønsker at styrke kontrollen med udenlandske investeringer og udenlandske økonomiske aktiviteter i Danmark.

Når vi skal skabe rammerne for telesikkerhed og for troværdige leverandører, når 5G udrulles.

Og når vi skal opbygge et robust og omstillingsparat kriseberedskab, der gør, at vi er forberedt på det uforudsigelige.

Så er det EU, der er svaret.

Men vi skal også huske, at EU ikke er svaret på alt. Meget er vi bedre til i de respektive suveræne nationalstater. For eksempel arbejdsmarkedspolitikken.

* * *

Vi står på tærsklen til at sætte den fremtidige strategiske retning i både EU og NATO. Med udviklingen af EU's strategiske kompas og NATO's nye strategiske koncept.

Her er en oplagt mulighed for at styrke samarbejdet på tværs og samtænke de strategiske prioritetsområder. Og sikre, at EU og NATO kan det, der skal til.

* * *

Danmark er og bliver en aktiv og engageret NATO-allieret.

Men der er ikke tvivl om, at vi skal løfte mere og bedre i fremtiden. Det er mit helt klare udgangspunkt.

Derfor vil et nyt forsvarsforlig også have Wales-målsætningerne som forudsætning. Vi har forpligtet os på et tæt transatlantisk samarbejde. På at styrke NATO både politisk og militært frem mod 2030.

I Arktis oplever vi øget militær tilstedeværelse. Her styrker vi Forsvarets øjne og ører i regionen med en ny kapacitetspakke.

Vores mål om lavspænding er under pres. Her er ikke plads til naivitet.

Risikoreduktion er helt afgørende. Det arbejder vi specifikt for i Arktis. Men når andre rykker frem, skal vi ikke vige tilbage.

I rigsfællesskabet har vi et tæt og engageret samarbejde om de fælles udfordringer.

Senest har vi oprettet et kontaktudvalg, hvor danske ministre og færøske og grønlandske kolleger vil være i dialog om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitikken. Både hvad angår nye og gamle trusler.

* * *

Vi er også helhjertet engageret i FN. Det er fundamentet for det regelbaserede verdenssamfund.

Og det globale udviklingsarbejde.

SDG'erne er et godt udgangspunkt for det.

Mange steder i verden er FN den primære aktør, der med vilje, evne og legitimitet kan håndtere og forebygge konflikter.

Danmark har meldt sit kandidatur til FN's Sikkerhedsråd i 2025-2026. Dermed viser vi, at vi også i FN ønsker at tage ansvar.

* * *

Det tredje og sidste element, som jeg mener, skal kendetegne dansk udenrigspolitik, er, at man skal kunne regne med os. Vi har en høj integritet på den udenrigspolitiske scene.

Vi er dem, vi siger, vi er. Vi taler ikke med to tunger. Vi er rodfæstede i et stærkt værdisæt. Det er vores styrke.

Det gælder i den grønne omstilling.

Og det gælder på en række andre områder.

Kampen for den regelbaserede verdensorden. For menneskerettigheder og demokratiet. Kvinders rettigheder. Indsatsen for at skabe fred og stabilitet i sårbare lande. Udviklingsbistanden, hvor Danmark er et af få lande, der giver 0,7 procent af BNI. Vi skal huske at ranke ryggen. Vi leverer mere, end vores størrelse tilsiger, også i Glasgow.

Det er ikke en naturlov, at Danmark fylder mere på den internationale scene, end vores størrelse tilsiger.

Vi gør det, vi siger, vi gør. Det har verden opdaget.

De muligheder, det giver os, skal vi udnytte ved at samarbejde med ligesindede lande.

Først og med fremmest med USA.

Men også med Indien, Sydkorea, Australien, Japan.

Lande, der deler vores værdier og står fast på demokratiet og det regelbaserede verdenssamfund.

Det er helt afgørende, at vi styrker båndene til verdens demokratier i en tid, hvor den globale værdikamp hærger, og hvor den regelbaserede verdensorden er under pres.

* * *

Som jeg indledte med at sige, så har verden forandret sig markant siden Det Udenrigspolitiske Selskab blev stiftet for 75 år siden.

Udfordringerne har ændret sig.

Men svarene er de samme.

Danmark skal på alle områder engagere sig helhjertet i verden omkring os.

Vi har noget at byde på, som kan gøre verden til et bedre sted. For vores egen skyld. For klimaet. For de mange kvinder og piger og andre, der verden over søger tryghed og muligheder.

Det er den røde tråd i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Før. Nu. Og fremover.

Tak for ordet.

Kilde

stm.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Anden Verdenskrig, Den kolde Krig 1946-1989, EU, Festtale, Jubilæumstale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mette-frederiksens-tale-ved-det-udenrigspolitiske-selskabs-75-arsjubilaum>